

NOVADI ZAĻO

Teju ikviens ir pamanījis – jo zaļāka pilsēta, jo patīkamāk tajā uzturēties. Mūsdienās daudzām gribas apvienot rosīgo pilsētas dzīvi ar mierinošo dabas tuvumu. Rūpes par dabu un zaļais dzīvesveids arvien vairāk ietekmē arī pilsētvides plānošanu un vēlmi pēc dabas klātbūtnes.

Ieguvums dabai un cilvēkam

Dabas daudzveidības saglabāšanai pilsētās ir daudz dažādu aspektu, daļu no tiem izceļ Dabas aizsardzības pārvaldes Dabas aizsardzības departamenta direktore Gita Strode: “Tas ir jautājums ne tikai par dabas aizsardzību, bet ieguvumu iedzīvotājiem. Zaļās zonas nodrošina tīrāku gaisu, svelmainās dienās spēj pazemināt gaisa temperatūru, samazina trokšņus, palīdz absorbēt lietussūdeņus. Un, protams, piedāvā atpūtas iespējas, jo ne visiem iespējams doties ārpus pilsētas.” Par zaļo infrastruktūru Eiropas valstīs tiek domāts arvien vairāk, un G. Strode uzsver, ka arī mūsu pašvaldībās tiek ieviesti dažādi projekti un risinājumi var būt ļoti dažādi. Latvijas pilsētas jau ir samērā zaļas, caur daudzām plūst upes. Tālab drīzāk jādomā nevis par ko jaunu, bet esošo zaļo teritoriju saprātīgu apsaimniekošanu, īpaši upju, ezeru krastu sakārtošanu, kur ir liela sugu daudzveidība.

G. Strode atklāj, ka ir sugas,

kas apdzīvotās vietās saglabājas pat labāk nekā laukos. Tas tāpēc, ka intensīvi lauksaimniecībā izmantotajās platībās ir mazāk apputeksnētāju, ziedošo augu, arī vecu koku. Nav noslēpums, ka dravas var turēt arī pilsētās, piemēram, uz jumtiem, un dažreiz tur medus vācējām ir pat labvēlīgāki apstākļi nekā blakus apstrādātiem laukiem. Daļa sugu pielāgojušās cilvēkam un izmanto to pašu vidi, jo dabiskā ir zudusi vai izmainīta. Teiksim, ir putnu sugas, kuru daļa populācijas pieradusi dzīvot pilsētās.

Bieži dzirdēts teiciens “Daba ienāk pilsētā”, bet G. Strode uzsver, ka patiesībā drīzāk ir otrādi. Pilsētām izplešoties, cilvēks ienācis dabas teritorijā un dzīvnieki kļūst par pilsētniekiem. Cilvēku attieksme pret to ir dažāda, svarīgākais – atrast līdzsvaru. “Protams, nav normāli, ja pa ielām kļūst meža dzīvnieki, kas rada riskus drošībai. No otras puses – nevajadzētu būt pārsteigtiem, sastopot, piemēram ezi vai vanagu. Visbiežāk cilvēki paši rada apstākļus, lai dzīvnieki ienāktu pilsētā, bet pēc tam sūdzas par neērtībām. Tāpēc galvenais ir atcerēties – ja gribam darīt labu dabai un sev, savvaļas dzīvniekus un putnus nebarot un “nebāzties” virsū!” atgādina eksperte.

Noskūts mauriņš vai dabiska pļava?

Pēdējos gados aktualizējusies arī zālienu kopšana pilsētās. G. Strode norāda, ka tas atkarīgs no katras pašvaldības vēlmēm apsaimniekot zaļo zonu. “Sa-

Dabai ir vieta arī pilsētā

Ziedošas pļavas labi var iekļauties arī pilsētas ainavā, kā tas ir, piemēram, Salaspilī.

biedrības viedokļi var būt kardināli atšķirīgi – dažiem vajag gludi skūtu mauriņu, citi vēlas ļaut vaļu dabai. Arī šeit svarīgi atrast līdzsvaru. Daudzi neaizdomājas, ka ar pārlieku lielu sakopšanu nodarām drīzāk ļaunu. Rezultātā varam redzēt, ka pārāk bieži pļautās vietās karstās vasarās zāle izdeg... Arī Latvijā ir pilsētas, kur lielāku platību noganīšanai izmanto lopus, savukārt šādas vietas piesaista tūristus. Variantu ir ļoti daudz, bet visam jāiet kopsolī ar sabiedrības izglītošanu.”

Līdzīgi uzskata arī pilsētplānošanas eksperts, uzņēmuma SIA “Grupa93” vadītājs Neils Balgalis: “Pasaule kopumā cenšas skatīties veselīga dzīvesveida virzienā, tāpēc arī pilsētas kļūst zaļākas. Dabas daudzveidības saglabāšana ir tikpat nozīmīga kā tehniskā infrastruktūra. Pamazām mainās arī cilvēku attieksme pret pilsētu parkiem – ja kādreiz par skaistiem uzskatījām ideāli sapucētus mauriņus un sagrābtas lapas, tad tagad saprotam, ka atsevišķās vietās ir vērtīgi atstāt dabas stūrīšus, kas patiks arī kukaiņiem un putniem. Šī tendence kļūs arvien plašāka, bet tas, protams, nenozīmē, ka pilsēta jāpārverš džungļos. Latvijā ir brīnišķīgas iespējas, jo pie daudzām pilsētām jau ir meži,

upes, tikai vairāk jādomā par to pieejamību un gudru apsaimniekošanu.”

N. Balgalis uzsver, ka pēdējie 50–70 gadi bijuši virzīti uz auto attīstību, bet arī tas pašreiz mainās. Cilvēki arvien vairāk tiek mudināti pārvietoties ar kājām, velosipēdu. Tāpat jādomā, kā dažādot ikdienas maršrutus. Kāpēc gan pilsētas apstādījumos nevarētu izmantot ne tikai dekoratīvus augus, bet, teiksim, augļu kokus un krūmus? Vēl viens ieteikums – zaļās teritorijas veidot skolu apkārtnēs un iekļaut izglītības procesā.

Viens no piemēriem, kā pašvaldības iesaistās dabas saglabāšanā, ir pērn Valmierā, Dīvaliņā pļavās, izveidotā dabiskā pļava festivālam “GreenFest”. Tādējādi tika pievērsta uzmanība dabisko pļavu daudzveidībai pretēji kultivētā zāliena vienvērtībai. Šī ir atsevišķa iniciatīva, bet Valmieras novada Nekustamā īpašuma apsaimniekošanas pārvaldes Dabas resursu pārvaldības nodaļas vadītāja Iveta Ence apliecina, ka Valmiera arī kopumā ļoti pievērš uzmanību dabiskās vides saglabāšanai, it sevišķi tāpēc, ka tā ir pilsēta, kurā ūdeņi un zaļās teritorijas aizņem trešdaļu platības. Piemēram, veidojot teritoriālo plānojumu, noteikts, ka palieņu zonās

pie Gaujas nav ļauta apbūve. Tas nodrošina ne vien sugu daudzveidību, bet novērš plūdu riskus. Savukārt, rūpējoties par senajiem pilsētas kokiem, vispirms plānots veikt padziļinātu izpēti, uz kuras pamata tiks veikta to sakopšana.

Tikmēr Latvijas Dabas fonds (LDF) par šīgada dzīvotni izvēlējies pilsētu, jo Latvijā 68% iedzīvotāju mīt pilsētās, kuru vides kvalitāte top aizvien nozīmīgāka. Fonds šogad īpaši rosina ikdienas gaitās saklausīt putnus, vērot augus un par atradumiem pilsētās ziņot dabas novērojumu portālā dabasdati.lv. “Turklāt nav tādas sugas, par ko nebūtu vērts ziņot, jo reizēm tieši par biežāk sastopamajām sugām dati grūtāk pieejami nekā par ļoti retajām,” uzsver pārstāvji. Pērn LDF sāka arī 20 pilsētas pļavu veidošanu Rīgā un šogad to tiks paplašināts, jo interese par to pieaug arī citās pilsētās.

Latvijas Dabas fonda eksperte RŪTA SNIEDZE-KRETALOVA:

– Pilsētās līdzās cilvēkam ir pārsteidzoši liela dabas dažādība. Pirmās vietas, kas nāk prātā, protams, ir parki un apstādījumi, bet jāizceļ vēl citas. Tā, piemēram, unikālas miera ostas ir kapsētas. Tur parasti ir lieli, veci koki, kas ir mājvieta neskaitāmām radībām un organismiem. Latvijas dabā nemaz vairs tik bieži nav sastopami veci platlapju koku meži! Tāpēc liela vērtība ir piepilsētu meži. Diemžēl tajos pārlieku daudz uzkrājas barības vielas, ko atstāj mūsu četrkājainie draugi un cilvēki, kad saveduši dārzā nogrābtās lapas, tāpēc priežu mežos veidojas biezs korinšu un kļavu pamežs. Tādējādi kļūst mazāk skaisto meža augu, piemēram, silpurenju, melleņu, brūkleņu. Nozīmīgi ir ezeri un upes, kā arī krastmalas. Ja ielūkojas vērīgāk, dabas daudzveidību varam ieraudzīt visur.

Ir dažādi veidi, kā ikviens pilsētnieks var rūpēties par bioloģisko daudzveidību sev blakus un vienlaikus dot ieguldījumu savā veselībā. Ienesiet dabu pie sevis! Kaut vai veidojot mazas balkona dobītes. Stādiet baziliku, piparmētru, pētersīļus un krāšņumpukes! Tā būs gan saikne ar dabu, gan iepriecinās bites, taureņus un citus apputeksnētājus. Protams, vēlreiz jāatgādina par savas apkārtnes sakopšanu un atkritumu savākšanu. Var ierīkot savvaļas augu saliņas pagalmā, piemēram, atstāt retāk pļautus stūrīšus. Brīnišķīga iniciatīva ir urbāno jeb kopienas dārzu veidošana. Tādi ir, piemēram, Liepājā un Siguldā. Tas rosina gan būt dabai draudzīgam dažādos veidos, piemēram, veidojot kompostu un samazinot atkritumu daudzumu, gan komunicēt un vairot pozitīvas emocijas. Dažādām institūciju un biedrību zaļajām iniciatīvām nevajadzētu pretoties, jo no tā ieguvēji esam mēs paši.

EKSPERTE

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

Materiāli tapuši ar Latvijas vides aizsardzības fonda atbalstu.
Par publikāciju saturu atbild SIA “Kurzemes Vārds” un reģionālās izdevniecības.